

Рад примљен: 15. 11. 2015.
Рад прихваћен: 19. 5. 2016.

Кратки научни
прилог

Ивана Ђ. Дробни¹

Универзитет у Београду, Факултет музичке уметности

Александра Ђ. Милетић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет у Београду

doi: 10.5937/inovacije1602098D

Учишељски шечај Миодраја А. Васиљевића (1940–1941)

Резиме: О сѝручном усавршавању учишеља и насѝавника у истѝоријском конѝекстѝу на ѝољу музике и музичке насѝаве налазимо шѝиуре ѝодаѝке дугући да је ѝоменуѝа ѝроблематѝика мало обрађивана у научној ѝублицистѝици и ѝериодици. Последице ѝаковоѝ сѝања рефлекѝују се у недосѝаѝку референѝне лиѝератѝуре која би ѝоѝеницијалним истаѝживачима моѝла да ѝослужи као иницијални имѝулс у даљем ѝраѝању. Ауѝорима ѝроѝрама сѝручноѝ усавршавања ѝодаци о ѝечају о којем ће у овом излајању биѝи речи моѝли би да ѝомоѝну као модел у артикулатѝији савремених курсева. У ѝекстѝу ће биѝи обрађена архивска ѝрађа и ѝериодика у вези са „Повременим једноѝдишњим ѝечајем за насѝавнике ноѝноѝ ѝевања у народним школама“, који је од краја 1939. до ѝролећа 1941. ѝодине, уз ѝодришку Министѝарсѝива ѝросвеѝе Краљевине Јуѝославије, креирао и реализовао Миодраја А. Васиљевић. Теоријска база рада доноси ѝумачење ѝроблематѝике насѝаве музичке ѝисменосѝи и ѝроѝрамских неусклађеносѝи ове насѝаве на високошколским усѝановама у Србији. Меѝодом ѝеоријске анализе и истаѝоријском меѝодом указано је на моѝућносѝи орѝанизовања сисѝемске едукације, како би ѝоследице разноликосѝи биле надокнађене, а музичка насѝава унаѝређена. Анализом ѝрађе из Архива² Миодраја А. Васиљевића уѝврђене су чињенице које указују на моѝућносѝи осмишљавања концевѝиције сѝручноѝ усавршавања учишеља и насѝавника за ѝредмеѝ Музичка кулѝура у основним школама, у насѝавној обласѝи у вези са развојем музичке ѝисменосѝи. Саѝледавањем резулѝата ѝоѝ ѝечаја и домеѝа које су досѝиѝили ѝолазници курса, недвосмислено се уочавају ѝеѝови ѝозиѝивни ефекѝи и деловѝворносѝи у развоју комѝеѝенција учишеља.

Кључне речи: инѝонација, музичка кулѝура, меѝодика насѝаве, музичка ѝисменосѝи, сѝручно усавршавање.

¹ ivana.drobni@gmail.com

² Архив Миодраја А. Васиљевића са оригиналним документима налази се у поседу породице, док копије постоје у Музичком институту САНУ, Институту за српски језик и књижевност и на Учитељском факултету у Београду.

Увод

Стручно усавршавање наставника и учитеља у савременом образовању представља важан чинилац целокупног развоја школског система у Србији. Увидом у актуелне (акредитоване) програме стручног усавршавања који се организују под окриљем Завода за унапређивање образовања и васпитања запажа се прилична разноликост (углавном једнократних) курсева из области музике и – изразито мали број оних који се баве проблематиком развоја музичке писмености. Конкретно, у последња два циклуса акредитовања програма стручног усавршавања наставника, од укупно тридесет и четири музичка курса у циклусу 2011/12. године и шездесет и седам програма у циклусу од 2014/15. године, у оквирима три курса се начелно помиње музичка писменост, а конкретно само у једном (*Капталоі йроірама сїалноі сїручноі усавршавања настїавника, васїиїйача и сїручних сарадника за школску 2014/2015. и 2015/2016; Капталоі йроірама сїалноі сїручноі усавршавања настїавника, васїиїйача и сїручних сарадника и дирекїора за школску 2011/2012*). Актуелни подаци указују да се учитељи у малом проценту опредељују за музичке програме (3%) иако сматрају (50/50%) да немају довољно компетенција (Sudzilovski, 2015). У том смислу, сасвим је оправдано поставити питање њиховог концепта, функције и тога да ли су у довољној мери атрактивни и сврсисходни и да ли остварују било какав ефекат на дугорочан развој музичке наставе у основним школама.

Посматрајући поменути проблем у контексту тенденција о целоживотном учењу, специфичностима које област музичке писмености садржи, програмских и методичких неусклађености музичке наставе на високошколским установама које се баве образовањем учитеља у Србији, намеће се потреба организовања едукације ширег обима како би разноликости биле компензоване, а ефекти музичке наставе унапређени.

Теоријски оквир истраживања

Област музичке писмености у оквиру предмета Музичка култура у млађим разредима основне школе подразумева стицање нивоа „основне музичке писмености“, под којом се подразумева оспособљеност „елементарног певања из нотног текста“ (Stojanović, 2001: V–VI), односно декодирања једноставног нотног записа у основној лествици. Анализирајући паралелно програмске захтеве (предратног) предмета Певање и савременог Музичка култура у трећем разреду основне школе, када се започиње са процесом музичког описмењавања, уочава се да суштинске разлике, заправо, и не постоје. Наставним планом и програмом за основне школе у Краљевини Југославији из 1933. године предмет Певање се у трећем разреду одвијао по плану од једног часа недељно. Програмом је било предвиђено, упоредо са певањем одговарајућих песама (народних, уметничких, родољубивих и песама везаних за игру и покрет), савладавање „вежбања за развијање слуха“ (*Nastavni plan i program za osnovne škole u Kraljevini Jugoslaviji*, 1933: 717), која су подразумевала рад на савладавању нотног писма. Актуелни програм предмета Музичка култура, у оквиру једног часа недељно, налаже „упознавање музичког писма [...] и усвајање најосновније вештине читања нота“ (*Nastavni plan i program za osnovne škole u Kraljevini Jugoslaviji*, 1933: 102), певање дечјих песама, учење игара са певањем и друго.

С друге стране, обука будућих учитеља за извођење музичке наставе оног и савременог доба драстично се разликује. Године 1929, ради уређења школског система у Краљевини Југославији, донета је група закона ради „унификације школа“ (Kruļj, 2011: 13), у оквиру које је донет и Закон о учитељским школама. Овај закон је, нешто касније, следио и *Привремени настїавни йлан и йроірам за учи́тељске школе* (1930), у којем је за предмете Певање и Свирање била предвиђена петогодишња обука. Исходи наставе Певања

претпостављали су савладане све елементе музичке писмености, знање из Науке о хармонији, које одговара данашњем нивоу знања ученика са завршеном средњом музичком школом, познавање музичких облика, затим „историју словенске, нарочито југословенске музике и музичке литературе“, и на крају „мелодијски, ритмички и хармонски диктат“ (*Privremeni nastavni plan i program za učiteljske škole*, 1930: 1065). Практичан део овог предмета био је осмишљен са циљем да развије способност вишегласног певања, читања партитура и дириговања хором. У оквиру предмета Свирање будући учитељи су били у обавези да овладају виолином на нивоу који би према предложеној литератури одговарао данашњој завршеној нижој музичкој школи, развију вештину транспонованања дечјих песама и свирања у ансамблу или у оркестру. Клавир се предавао као необавезан предмет и њега су похађали само ученици који су поседовали овај инструмент. Осим поменутих предмета, сви полазници учитељских школа били су у обавези да певају у хору и свирају у оркестру.

Данас се на шест учитељских факултета у Србији будући учитељи за извођење музичке наставе оспособљавају у оквиру два обавезна предмета: Вокално-инструментална настава (одвија се углавном на почетним годинама основних студија) и Методика наставе музичке културе (на завршним годинама основних студија). За разлику од обуке учитеља пред Други светски рат, која је подразумевала веома широко музичко образовање, данашња настава на учитељским факултетима усредсређена је на оспособљавање студената за праћење и остваривање наставних програма у прва четири разреда основне школе, музичку описмењеност на елементарном нивоу и основно познавање свирања на хармоници. Списак обавезних предмета и временски оквир њиховог изучавања указују на то да је музичка настава у односу на предратни период доживела драстичан пад.

Због претходно реченог, сматрамо да је неопходно указати на могућности које обезбеђују да се у кратком временском периоду сви елементи који недостају настави музике на учитељским студијама надокнаде, како би музика у основним школама постала дисциплина која је у служби развоја националне културе.

Релативно мали део стручне музичке јавности је, захваљујући неколицини научних радова, упознат са детаљима једногодишњег учитељског Течаја Миодрага А. Васиљевића, организованог у освит Другог светског рата.

Миодраг А. Васиљевић

Миодраг А. Васиљевић (1903–1963) представља најмаркантнију фигуру српске етномузикологије и музичке педагогије. Осим професуре на некадашњем Наставничком одсеку Музичке академије у Београду (данас Катедри за солфеђо и музичку педагогију Факултета музичке уметности), Васиљевић је оснивач и први шеф Катедре за етномузикологију и један од утемељивача Савеза фолклориста Југославије. Као методичар се нарочито бавио проблематиком елементарне музичке писмености и нотног певања, односно солфеђа. Први је у Србији поставио наставу овог предмета на научну основу формулишући методу која представља (у најкраћим цртама) систем песама/модела и методских поступака у настави елементарне музичке писмености, који су нашли широку примену не само у тадашњој већ и у савременој домаћој музичкој наставној пракси. Васиљевићева Функционална метода настала је после десетогодишњег истраживања. Ослоњена на матерње певање, асимилацију звучних наслага и синхронизацију звука са нотном сликом, метода, према досадашњим искуствима педагога на овим просторима, представља најприроднији пут савладавања елементарне музичке писмености.

Међутим, дубоко свестан стања у музичкој педагогији тога доба, значаја и изазова које пред педагоге поставља рад на развоју музичке писмености, Васиљевић осмишљава и реализује систем обуке за све заинтересоване учитеље и наставнике.

У писму упућеном 23. октобра 1939. године министру просвете Краљевине Југославије Божидару Максимовићу, Васиљевић³, поредећи наставу певања са осталим школским предметима, истиче како је она на веома ниском ступњу, а „велика већина народних учитеља који су стуб наше образованости и народне културе није оспособљена да развије своје педагошке активности на музичком пољу“ (Архив М. А. В., F12: 17, 21). Разлог оваквом стању он је видео у чињеници да су се академски образовани српски музичари по повратку са студија из иностранства⁴ углавном задржавали у Београду, а да су изузеци у том смислу једино били Божидар Јоксимовић⁵ и Владимир Ђорђевић⁶, „који су у једном краћем раздобљу, као наставници певања у учитељским школама, дали неколико генерација српских учитеља, који су били способни за рад у музичком пољу“ (Архив М. А. В., F12: 17, 21). Музичке школе тога доба нису могле да компензују по-

менути недостатак на одговарајући начин нити су имале довољно капацитета. Настављајући обрадавање потребе о организовању течаја, Васиљевић износи податак да је, по његовим тадашњим сазнањима, једини курс сличног типа реализован 1927/28. године, а да се настава нотног певања, у односу на европске земље, не изводи једино у Србији и Албанији.⁷

Писмо министру просвете Миодрага А. Васиљевић завршава истичући да за свој ангажман не тражи материјалну накнаду „јер ће бити више љубави и пожртвовања у раду када г. учитељи буду знали да је мој рад идеалистички као и њихов“ (Архив М. А. В., F12: 22). У прилогу Васиљевић даје комплетан програм течаја.

„Повремени једногодишњи течај за наставнике нотног певања у народним школама“

Јануара 1940. године Министарство просвете одобрава организацију и одржавање курса, поставља Васиљевића за управника (Архив М. А. В., F12: 25), а Просветни гласник објављује *Правилник о једногодишњем шечају за наставнике нотног певања у народним школама* на територији УГБ.⁸

Према члану 2. овог *Правилника*, течај су могли похађати „учитељи народних школа, вероучитељи, наставници школа за дефектну децу и ученици београдских учитељских и музич-

3 У то време Миодраг А. Васиљевић је био професор Средње музичке школе и хонорарни наставник Музичке академије у Београду.

4 До оснивања Музичке академије у Београду 1937. године једини начин да музичари стекну високо образовање био је да су студије похађали у иностранству.

5 Божидар Јоксимовић (1868–1955) музичке студије завршио је у Прагу. По повратку у домовину био је професор у Учитељској школи у Алексинцу, Богословији, Женској учитељској школи и музичкој школи „Станковић“ у Београду. Такође је радио и као хоровађа у више певачких друштава.

6 Владимир Ђорђевић (1869–1938) био је међу најактивнијим музичким посленицима свога времена. Музичко образовање стечено у Учитељској школи у Нишу употпунио је на Конзерваторијуму у Бечу. Деловао је на широком пољу и у историји српске музике остао запамћен као мелограф, сакупљач архивске грађе, композитор и наставник. У истој мери оставио је трага у српској педагогији и као аутор инструктивне и уџбеничке литературе.

7 Велику подршку у организацији течаја Васиљевићу је пружио тадашњи начелник одељења за народне школе Јован Алексић. Првобитна замисао коју је Васиљевић предложио у писму министру предвиђала је двогодишњи курс Интонације и Практичних вежбања, „пошто у краћем раздобљу није могуће дати потребно знање слушаоцима за један солидан рад“ (Архив М. А. В., F12: 22). Међутим, течај је сужен на трајање од једне године.

8 Према сачуваном списку Управе града Београда од 14. фебруара 1940. године, пет градских школских надзорништава надгледало је шездесет основних школа (укључујући и Панчево), са укупно седамсто осамдесет и осам одељења (Архив М. А. В., F12: 50, 60).

ких школа, који за овај течај имају воље и који се драговољно јаве управнику течаја, а за чији се пријем сагласи министар просвете“ (*Pravilnik o jednogodišnjem tečaju za nastavnike notnog pevanja u narodnim školama na teritoriji UGB, 1940: 2*). Остали услови за пријем слушалаца су били „здрав слух, јасно изражен смисао музикалности, евентуално познавање нота у виолинском кључу, као и евентуално познавање једног инструмента“ (Arhiv M. A. V., F12: 23). Настава течаја одвијала се у два семестра, од 1. јануара до 31. маја 1940. и од 1. октобра до краја фебруара 1941. године. Обавезни предмети за све полазнике били су Елементарна теорија музике, Интонација, Примењена методика нотног певања у народним школама и Хорско певање. Допунски предмети („необавезни“) обухватили су Науку о хармонији „за напредније и даровитије слушаоце течаја“ (*Pravilnik o jednogodišnjem tečaju za nastavnike notnog pevanja u narodnim školama na teritoriji UGB, 1940: 3*), и Дириговање дечјим и омладинским хоровима. Течај је за полазнике био бесплатан, а предавачи су били Миодраг Васиљевић и Срећко Кумар (професор Мушке учитељске школе у Београду).⁹

Београдски течај започео је са радом 19. јануара 1940. године и похађало га је сто тридесет пет полазника.¹⁰ Настава је реализована недељом и празницима, по детаљно утврђеном програму. Програм Елементарне теорије музике, као споредан предмет намењен да прати програм глав-

9 Васиљевић је предавао Елементарну теорију музике, Интонацију, Примењену методика нотног певања, Науку о хармонији, а Кумар Дириговање дечјим и омладинским хоровима и Хорско певање. Као асистент за прегледање задатака и вођење евиденције о похађању наставе, рад са мушким хором и предавања из Прегледа историје музике био је ангажован наставник музике и корепетитор Петар Костић (Arhiv M. A. V., F12: 27).

10 У Архиву Миодрага Васиљевића, који се налази у поседу породице, брижљиво су сачуване пријаве полазника, спискови, кореспонденција са Министарством, евиденција о похађању наставе, белешке и коментари о настави, одговори на анкету итд.

них предмета Интонације и Примењене методике нотног певања, предвиђао је савладавање појмова почев од тона и његових особина, преко ритмике, метрике, мелодике (дијатонске и хроматске лествице, интервали, акорди, трозвуци, четворозвуци и петозвуци), ознака темпа и карактера до динамичких и агогичких ознака.

Програм Интонације, главног предмета који се изучавао све време трајања течаја, припремао је полазнике за успешно читање и записивање музичког тока. Поредени садржај програма овог предмета са савременим наставним програмима, запажамо да он, као и програм наставе Елементарне теорије музике, у потпуности кореспондира са захтевима актуелног програма за Солфеђо у школама за основно музичко образовање.

Најинтересантнији сегмент течаја из данашње перспективе је други главни предмет – Примењена методика нотног певања – који се похађао у другом семестру течаја и састојао из теоријског и практичног дела. Теоријски део обухватао је предавања о историјату наставе, упознавање са методама наставе певања, са посебним освртом на тоналне и интервалске методе. У теоријском смислу, Васиљевић је први пут добио прилику да изложи, образложи, провери начела и делотворност своје функционалне методе у популацији без формалног музичког образовања, али популацији на којој лежи највећи терет ширења писмености (опште и музичке), просвећености и културе. До тог тренутка он је имао увид једино у резултате сопствене наставе, а организовање течаја му је омогућило да додатно утврди ефикасност Функционалне методе и провери са позиције „инструктора“ не само овладавање музичком писменошћу већ и брзину схватања и методичког усвајања и примене њених принципа. У Предговору *Нотном певању*, уџбенику који је практично проистекао из течаја сублимирајући сва Васиљевићева претходно стечена емпиријска сазнања, истиче се да је метода резул-

тат рада са ученицима чија се старост кретала од седам до педесет пет година.¹¹ Не кријући да му је „најдрагоценије искуство и самопоуздање“ подарио учитељски течај, он наглашава да је захваљујући том искуству заокружио Функционалну методу и успео да она буде разумљива свима „и музичару, и немудичару и детету, и зрелом човеку“ (Vasiljević, 1940: 4).¹²

У практичном делу Примењене методике нотного певања слушаоци су имали обавезу присуствовања огледним предавањима Миодрага А. Васиљевића и одређених наставника у трећим разредима београдских основних школа¹³, док су у својим одељењима слушаоци течаја имали обавезу одржавања наставе по узору на огледне часове које су похађали.

Почетком октобра 1940. године течај је организован у Старој Пазови за тридесет уписаних учитеља. Због позитивних одјека у стручној јавности Министарству просвете почињу да пристижу захтеви из других бановина. Из Градског школског надзорништва у Нишу 15. јануара 1941. године упућен је допис где се истиче како је настава певања на „најнижем наставном

11 Миодраг А. Васиљевић је педагошку каријеру започео у Скопљу 1932. године. У овом граду је радио у Женској и Мушкој гимназији са ученицима узраста од дванаест до четрнаест година и у музичкој школи „Мокрањец“ са ученицима старим од дванаест до осамнаест година. Преласком у Београд 1937. године, био је у прилици да своју методу развија у Средњој музичкој школи у Београду са ученицима од дванаест до осамнаест година, децом на Одсеку за балет у истој школи узраста од седам до дванаест година, и са студентима Музичке академије у Београду чије су се године кретале у распону од петнаест до двадесет и пет година. Повремено учитељски течај за наставнике нотного певања у основним школама у Београду окупио је полазнике који су били стари између двадесет и педесет пет година (Vasiljević, 1940).

12 Податке о томе да је течај допринео изграђивању Функционалне методе налазимо и у Васиљевићевом писму министру у којем тражи сагласност за одржавање течаја у Нишу (Arhiv M. A. V., F12: 120).

13 Музичко описмењавање је по тадашњим наставним плановима и програмима било предвиђено, као и данас, у трећем разреду основне школе.

ступњу у поређењу са осталим предметима“, те просветно одељење сматра да би било добро да се и у Нишу организује течај „који ће бити од несумњивих користи за духовно образовање омладине и развој певаштва“. Аутор писма, начелник Моравске бановине Драгутин Павловић, даље наводи да „ко је од учитеља пратио *Народну ипросвету* у прошлој години могао је у више махова да запази извештаје о течајевима г. Васиљевића у Београду [...] и приказе о његовим делима за наставу нотного певања по методи коју су учитељи највише прихватили и поздравили“ (Arhiv M. A. V., F12: 26). Течај у Нишу отворен је 2. фебруара 1941. године у згради Банске реалне гимназије, а настава је почела да се реализује 16. фебруара. Учитељи, вероучитељи, свештеници „и друга заинтересована лица из грађанства, или из редова активног чланства певачких друштава“ позвани су да се „драговољно јаве да испуне своју педагошку дужност и дају доказе о истинском схватању значаја певања за духовни развитак народа“ (Arhiv M. A. V., F12: 26). Према сачуваној евиденцији на „Бановински певачки течај за наставу нотного певања у народним школама и хоровама сеоских певачких дружина“ у Нишу било је уписано педесет шест полазника (Arhiv M. A. V., F12: 69).

Учитељски течај у Скопљу отворен је 6. марта 1941. године под покровитељством Краљевске банске управе и похађало га је четрдесет учитеља (Arhiv M. A. V., F13: 11, 12). Миодраг А. Васиљевић је до немачке окупације Југославије два пута боравио у овом граду и одржао наставу.

Резултати течаја

Завршни испити за полазнике београдског течаја одржани су од 10. до 16. марта 1941. године. У оквиру испита спроведени су комисијски обиласци школа¹⁴ „ради утврђивања успеха из

14 Комисију су сачињавали изасланик Министарства просвете, композитор и професор Музичке академије у Београду Јосип Славенски, управник течаја и један наставник.

наставе нотног певања“, писмени и усмени испити из Примењене методике наставе нотног певања у народним школама, Науке о хармонији, Контрапункта, усмени испит из Елементарне теорије музике, практични испити из Интонације, Дириговања и Свирања на виолини или клавиру. Предаја сведочанстава обављена је у Огледној народној школи „Краљ Александар I“ у недељу, 16. марта 1941. године (Архив М. А. V., F12: 117).

Комисијски обиласци школа и огледних одељења у којима су демонстрирани достигнути резултати изазвали су у тадашњој стручној јавности велику пажњу. Деца су певала исписане мелодије са листа, бележила мелодијске диктате и непознате мелодије које су певали присутни посетиоци. *Музички ѿласник* доноси текст који говори како „у току информативног предавања наступио је г. Миодраг Ранчић, учитељ, са својим ученицима првог разреда школе „Краљица Марија“ у Београду. Г. Ранчић је приказао припрему за нотно певање у народним школама. Затим је наступио г. Коруновић који је обрадио са својим ученицима нотно певање и музички диктат тако, да је једна од његових ученица записала непознату народну мелодију, коју је отпевао учитељ из публике. Оба ова приказа била су право откровење за све присутне изасланике и учитеље који су га изводили“ (*Музички ѿласник*; према: Јовић, 1996: 98). Непознати аутор текста у *Правди* истиче да „иако не знају сва слова азбуке, деца су певала с табле све оне тонове које је г. Ранчић написао“ (*Правда*; према: Јовић, 1996: 98).

Интересантно је поменути детаљ да је Васиљевић на самом почетку рада са учитељима поставио питање да ли се осећају способним да предају нотно певање у основној школи. Већина одговора је гласила да то није могуће. Међутим, по завршеном течају сви полазници су били замоњени да попуне анкету која се састојала од четрнаест питања, међу којима је било и питање са почетка. Процент од 80% наставника изјас-

нио се способним за извођење наставе нотног певања. Процент од 3,63% анкетираних учитеља сматрао је да нису дорасли овом задатку, док 16,47% учесника није одговорило на ово питање (Vasiljević, 1940: 4).

Остала питања у анкети постављена су ради прикупљања додатних информација о самом течају, али и музичкој настави у школама које су могле да послуже евентуалним корекцијама (тадашњих) наставних планова и програма.

Закључак

Јавност је у доба пред почетак Другог светског рата позитивно реаговала на кораке које је Миодраг А. Васиљевић начинио на путу развоја музичке писмености. Резултате учитељских течајева пратио је изузетно квалитетан уџбеник *Нотно ѿевање*, који би и са методичког и са педагошког аспекта било могуће, уз незнатне измене, применити и у савременој наставној пракси. Поменути помаци указивали су на почетак „новог доба“ музичке педагогије и наговештавали коначно прихватање музике као дела општег образовања и националне културе, где је музичко образовање почело да поприма национални смер и обресе националне школе. У послератном периоду, а нарочито током шездесетих година прошлог века, музичка настава у општеобразовним и стручним школама трпи због стихијског и неселективног угледања на иностране узорне и непроверене методе рада, увођења уџбеника и приручника сачињених без јасно утемељеног методичког плана по питању рада на развоју музичке писмености. Последице оваквог стања довеле су до маргинализовања улоге и значаја музичке писмености, стручних несугласица, (поновног) лутања за већ дефинисаним постулатима, и осећају се и данас.

Савремени програми усавршавања учитеља и наставника, декларативно препуни ино-

вативних методичких решења, постизања компетенција, унапређивања капацитета ученичких постигнућа и достизања стандарда, креативности у образовању, замагљују реално стање ствари када је реч о музичкој писмености. Сведоци смо да ученици гимназија, у овом тренутку, у великом проценту нису у стању да идентификују тонове у најједноставнијој мелодији нити сматрају да су у основној школи успели да науче ноте (Ignjačević, 2013). Имајући у виду да обим и начини приступа настави музичких предмета на учитељским факултетима у Србији немају хомоген програм и варирају од институције до институције (Sudzilovski, 2014) и да квалитет музичких способности (будућих) учитеља „већином није задовољавајући“ (Sudzilovski, 2014: 40),

закључујемо да је неопходно пронаћи начин да се ови проблеми превазиђу како би музичка писменост поново заузела место које јој у општем образовању и припада.

Примером „Повременог учитељског теџаја“ Миодрага А. Васиљевића стручној јавности је указано да је за кратко време могуће оспособити учитеље за компетентно вођење овог елемента наставе музике у основним школама. Од предуслова који су потребни да се то и оствари неопходно је обезбедити релативно скромна материјална средства која подразумевају простор, клавир и таблу, те мотивисати учитеље за стручно усавршавање у области музике. Систем рада и методу оставио нам је Миодраг А. Васиљевић.

Литература

- Arhiv Miodraga A. Vasiljevića. Fascikle F12: 17, 21, 22, 23, 26, 27, 50, 60, 69, 117, 120; F13: 11,12.
- Ignjačević, M. (2013). Muzička pismenost – raskorak između teorije i prakse. *Inovacije u nastavi*. 2, 60–71.
- Jović, A. (1996). *Funkcionalna metoda Miodraga A. Vasiljevića i njena primenljivost danas* (magistarski rad). Beograd: FMU.
- *Katalog programa stalnog stručnog usavršavanja nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika za školsku 2014/2015 i 2015/2016*. Beograd: Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja.
- *Katalog programa stalnog stručnog usavršavanja nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika i direktora za školsku 2011/2012*. Beograd: Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja.
- Krulj, R. (2011). Sistem obrazovanja u Jugoslaviji (1918?2000). *Godišnjak Učiteljskog fakulteta u Vranju*, godina druga (11–27). Vranje: Univerzitet u Nišu, Učiteljski fakultet u Vranju.
- *Nastavni plan i program za osnovne škole u Kraljevini Jugoslaviji* (1933). Prosvetni glasnik, br. 8, god. XLIX.
- *Nastavni program obrazovanja i vaspitanja za treći razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja* (2014). Beograd: Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja.
- *Pravilnik o jednogodišnjem tečaju za nastavnike notnog pevanja u narodnim školama na teritoriji UGB* (1940). Prosvetni glasnik, br. 1.
- *Privremeni nastavni plan i program za učiteljske škole Kraljevine Jugoslavije u školskoj 1930/31 godini* (1930). Prosvetni glasnik, br. 10, god. XLVI.
- Stojanović, G. (2001). *Komparativna metodologija nastave muzičke pismenosti i početnog čitanja i pisanja* (doktorska disertacija). Beograd: Fakultet muzičke umetnosti.
- Sudzilovski, D. (2014). *Koncepcija stručnog usavršavanja učitelja u oblasti muzičke pedagogije* (doktorska disertacija). Beograd: Fakultet muzičke umetnosti.

- Vasiljević, M. A. (1940). *Notno pevanje u teoriji i praksi*. Kompletna metoda za nastavu školskog pevanja u srednjim i učiteljskim školama, I i II knjiga. Beograd: Izdanje Jovana Frajta.

Summary

Professional development of primary school teachers and subject teachers in historical context, concerning music and teaching music has been scarcely recorded, for the reason of little description of these issues in scientific papers and periodicals. Consequences of this state are reflected in shortage of the reference, which might help potential researchers as an initial impulse in further searching. Data about the Course may help authors of the programme of professional development, as a model or articulating contemporary courses. In the text, we are going to analyse archive materials and periodicals connected to “Occasional one-year course for teachers of note singing in folk schools“ which was realised by Miodrag A. Vasiljevic, with the aid of Ministry of Education of the Kingdom of Yugoslavia, in the period between the end of 1939 and spring 1941. Theoretical basis of the paper brings interpreting issues of teaching musical literacy and curricular unadjustability of this kind of teaching at higher educational institutions in Serbia. Method of theoretical analysis and historical method pointed at the possibilities of organising systematic education, so that consequences of versatility can be overcome and music teaching can be improved. Analysing materials from the archives of Miodrag A. Vasiljevic determined some facts, which point at possibilities of creating concepts of professional development of teachers and subject teachers for the subject Music in primary schools, in the teaching area connected to development of musical literacy. Observing the results of the Course and the targets the learners of the Course have reached, it can be undoubtedly said that positive effects are seen and effectiveness in developing competencies of teachers.

Key words: *intonation, Music, Teaching Methodology of Music, Music Literacy, professional development.*